

Pætur M. Dahl frá Klippfisk

LANDNÁMS- TÍÐ HJÁ FILMINUM

Føroyskur filmur er trilvandi við føroyska málinum. Men tað var popptónleikurin eisini í sínari tíð. Tað ljóðaði løgið at syngja »eg elski teg« á føroyskum. Men tað ger tað ikki í dag. Vit hava eitt gott føroyskt mál í popptónleiki. Tað fáa vit eisini í filmi, segði Pætur M. Dahl frá Klippfisk á móðurmálsdegnum

EIRIKUR LINDENSKOV

Føroysk filmsmentan er ung. Føroyskur filmur er í pionerfasuni. Hetta er landnámstíðin hjá føroyskum filmi. Tí er tað ikki so nógv at koma eftir, tá vit tosa um føroyskan film. Og tó. Tá tað kemur til málið, so kunnu øll siga, at føroyskur filmur er komin og hevur tikið síni fyrstu fet. Frá at grulva, er hann farin at ganga og onkur at renna.

Tað segði Pætur Marjunarson Dahl frá Klippfisk á móðurmálsdegnum í Nýggjustovu hóskvøldið í síðstu viku, tá ung og málið var evni – við serligum atlit til føroyska filmsgerð.

Pætur M. Dahl vísti á tað, sum onkur hevði tikið til – kanska eitt sindur keðiliga, at »man kann hóma eitt filmslistarligt stig í føroyskum filmi so leingi, sum sjónleikarin tigur«.

– Hetta er kanska í so grovt sagt. Men nakrir sannleikar eru í tí koritni. Tí føroyskur filmur snýr seg fyrst og fremst um filmsmál, segði hann og greiddi síðani nærri frá hesum:

– Filmsmál og føroyskt mál í filmi er ikki tað sama. Filmsmál er myndaskurður klipping, ljós og ljóð og so framvegis. Tað sum verður talað í filminum er málið,

Filmsmál og føroyskt mál í filmi er ikki tað sama. Filmsmál er myndaskurður klipping, ljós og ljóð og so framvegis. Tað sum verður talað í filminum er málið, tað føroyska málið. Og tað er ikki komi líka langt sum tað føroyska filmsmálið»

Pætur M. Dahl

tað føroyska málið. Og tað er ikki komi líka langt sum tað føroyska filmsmálið. Tað eru tað kanska nakrar grundir til, greiddi Pætur M. Dahl frá.

Hann vísti á, at vit kunnu skilja millum trý øki, tá vit tosa um føroyskan film:

1. Føroyska fakmálið. Tað vil siga málið, sum vit brúka at greina og vísa føroyskan film við. Tað sum ofta liggur í skúlanum.

2. Føroyskt filmsmál. Er tað nakað ávíst føroyskt filmsmál? Er tað nakar leikstjóri, sum brúkar ljóð ella ljós upp á ein ávísan máta? Ávirkar føroyska landslagið til dømis føroyskan filmslist á sama hátt, sum tað ávirkar myndlist og yrkingar og bókementir? Er tað ein klippirytma at finna í føroyskum filmi, sum er aldurnar í Føroyum, sum geva eitt ávíst klipp? Er nøkur klippirytma til føroyska dansin?

3. Føroyska málið í filminum. Tað sum verður talað. Grovt sagt er føroyskur filmur ikki komin har til enn. Vit eru ikki farin tilvitað í nakað kjak um tað sum so. Vit tosa heldur um myndirnar, um teknikkir, ljósið og ljóðið. Líkist hetta tí, sum vit síggja í útloandum? Nær hava vit teir somu tónarnar í myndunum? Málið er enn sekundert. Men tað kann broytast.

Og orsökina til tað helt Pætur M. Dahl verða púra greiða:

– Vit eru ikki komin har til enn. Tað er tað lættasta svarið. Har eru bara nøkur teknisk og faklig viðurskipti, sum skulu liggja upp á pláss, áðrenn vit koma hartil.

Pætur M. Dahl nevndi eisini, at aðrar týðandi orsøkir eru, at leikstjórar í Føroyum eru ungir enn.

– Tað eru ungfólk, sum gera filmar til ungfólk. Tað hevur sínar málsligur avleiðingar, og tað kenna vit eisini aftur frá eitt nú tónleiki, har málið ikki hevur tað sama flogið, sum annað bókentamál hevur.

Hann vísti á, at innan film er tað mangan so, at tað málsliga fylgir einum ávísam stili hjá leikstjóranum.

– At leikstjórin setir síni fingramerki á málið sjálvt. Vit kunnu taka eitt nú Heiðrik á Heygum sum eitt dømi. Hann hevur eina stóra persónligheit, sum speglast aftur í dialoginum hjá honum í filminum. Hann vil hava tað so rátt, sum hann vil hava tað. Tú hoyrir, at tað er Heiðrikuir, sum tosar aftanfyri. Tað merkir eisini málið, segði Pætur M. Dahl.

Síðani vísti hann á, at ein onnur einføld viðurskipti so sum, at vit als ikki útbúgva leikstjórar í Føroyum.

– Fólk fáa sína útbúgving í eitt nú Danmark, Noreg ella Onglandi. Onkur kanska í Kekkia ella Pólandi. Har royna tey sum ungir leikstjórar at tillaga set estetikk-

ina – fagurfrøðina, sum er tí tí landinum. Vit vilja helst líkjast teimum, sum vit arbeiða saman við, og so sigur tú farvæl til málið, segði Pætur M. Dahl millum annað.

Hann segði eisini, at á hendan hátt, so missir tú sambandið við tann málsliga partin av at gera film.

– Hetta er so opinlýst og sjálvsagt. Men tað góða er, at teir allar flestu leikstjórnarnir søkja altíð aftur til Føroyar. Tí teir vita væl, at her er søgan. Teir læra av okkara grannalondum, sum eitt nú Íslandi, har tey langt síðani hava funnið út av, at tær bestu søgurnar, sum tey hava at bjóða, tær finnast úti á bóndagørðunum, ella í skúrinum ella á gøtuni beintuttan fyri hurðina. Tey nýtast ikki at brúka øll hesi altjóða evnini sum yvirgang og annað, tí tað er tann simpla, tann einfalda søgan, sum fungerar á filmi.

Pætur M. Dahl vísir á, at filmsgerð er eitt ógvuliga stórt toymis-arbeiði.

– Tað er eitt stórt apparat, sum fer í gongd, tá ein rættiligur filmur skal gerast. Har eru klapparar, fotografar, ljóðfólk, ljósfolk, scenografar, og har eru eg veit ikki hvussu nógv fólk. Øll hesi fólkinu skulu virka saman í eini stórari konsert fyri at hetta skal kunna fungera, segði hann.

